
Sosyal Alanlarda; Kuaför, Havuz, Cadde, Sokak, Kulüp, Yurtta Temizlik, Dezenfeksiyon ve Sterilizasyon

Hmş. Nilüfer DOĞAN KAZANCI

VKV Amerikan Hastanesi, Enfeksiyon Kontrol ve Eğitim Hemşiresi, İSTANBUL

Çevre; yaşamı sağlama ve sürdürme sistemi olup kişi üzerindeki dış etkilerin bütünüdür. İnsanın dışındaki her alan çevrenin bir ögesidir ve bu sistemde fiziksel olarak; içme suyu, atık vb. etkenler, biyolojik olarak ise; mikroorganizmalar, asalak, mantar ve diğer etkenler canlı vücudunda hastalık yaparlar.

Bu durumda çevre, hastalıklar için zemin hazırlayan, hastalık nedeni olabilen, hastalıkların gidişini ve sonucunu etkileyen, bulaşıcı hastalıkların toplumdaki bireylere, bireylerin çevresindekilere taşınmasını ve yayılmasını kolaylaştıran bir faktör olarak karşımıza çıkar.

Sosyal alanlar kişilerin ihtiyacına göre herkesin kullandığı ortak alanlardır ve tanım olarak umumi yerler adı altında; toplumun yiyip içmesine, yatıp kalkmasına, taranıp temizlenmesine, eğlenmesine, dinlenmesine mahsus (lokanta, gazino, kahvehane, kulüp, han, otel, hamam, sinema, bar, tiyatro, dans salonları, spor salonları, yurt, havuz) ve benzeri yerler ile diğer açık ve kapalı iş ve eğlence yerleridir. İnsanların aynı mekan içinde bulunmaları ve birçok eşya ve malzemenin ortak kullanımı yeterli sağlık koşullarına sahip değilse bu alanlardan yararlananların sağlıklarını tehlikeye düşürebilir. Bu alanlardan yararlanan kişilerin de kendi çevrelerinde sağlık ve huzurlarının bozulmayacak şekilde temiz ve sağlık koşullarına uygun hizmet almaları gerekir.

Toplumun ekonomik yapısı, ekonomik kalkınma çabaları ile bağlantılı olup kentleşme süreci ile yakından ilgilidir ve yasalar bu yerlerin denetimini yerel yönetimler dahil ilgili kuruluşlara vermekle birlikte çevre ile ilgili sağlık sorunlarını-

• Epilasyon iğneleri tek kullanımlık olmalı, iğne müşteriye teslim edilmelidir. Epilasyon aletinin elle tutulan kısmı her kullanım sonrası klorlu ürün ile silinmelidir.

• Her müşteriden sonra fırçadaki saçlar temizlenmeli, fırça ve taraklar sabun ve suyla yıkanmalıdır.

• Her saç kesiminden sonra, saçlar süpürülmeli ve kapalı bir kaba atılmalıdır.

• Çalışma alanı yüzeyi çatlaksız, düz ve kolayca ıslak temizliğe uygun yer kaplama malzemelerinden yapılmalıdır.

• Baş biti, impetigo veya derisinde mantar hastalığı bulunan müşterilere hizmet verilmemeli, kibarca bir hekime başvurması önerilmelidir. Bu gibi durumda farkedilmeden işe başlandı ise işlem çabuk bitirilmelidir. Hastalıklı (içinde bit ve bit yumurtası bulunan) saçlar tekrar açılmayacak bir kaba konmalı, yakılmalıdır. Kullanılan malzeme ayrılmalı, gerekli dekontaminasyon ve dezenfeksiyon/sterilizasyon işlemi yapılmalıdır.

• AIDS, hepatit B ve C riskinden dolayı deriyi kesebilecek veya delebilecek aletler kullanılırken; açık, kanayan, sızan yara ve kesikler var ise gerek müşteri gerekse çalışan sağlığını koruma açısından dikkatli çalışılmalı ve eldiven kullanılmalıdır. Müşteriler kendi manikür takımları ile kuaföre gelebilir.

• Yapılan ortam ve malzeme temizliği/dezenfeksiyon işleri günlük, haftalık ve aylık olarak programlanıp, çizelge ile takip edilmelidir.

• Temizlik, dekontaminasyon, dezenfeksiyon ve sterilizasyon işlemlerinde çalışan kişiler eldiven kullanmalıdır.

• Oluşabilecek kazalara karşı, gerekebilecek malzemeler işyerinde ecza dolabında hazır tutulmalıdır.

• Bütün bu konularda çalışanların eğitim almış olması ve eğitimlerinin zaman içerisinde tekrarı gereklidir.

• Delici ve kesici malzeme çöpleri ayrılarak tıbbi atık olarak çöpe verilmelidir.

Kuaför Hizmetlerinde Temizlik, Dezenfeksiyon ve Sterilizasyon

Mikroorganizmaların gruplarına göre yapılacak işlemler farklıdır.

Temel prensip; çevre, yüzey temizliği ve müşteride kullanılan malzemelerin kullanım sonrasında öncelikle dekontaminasyon işleminin su/sabun/deterjan/ovma ürünlerinin kullanılarak yapılmasıdır.

Temizlik-dekontaminasyon: Tezgah, ayna, zemin, oturma grupları gibi alanlardan infeksiyon bulaşma riski pek fazla değildir. Silinebilir alanlardır.

Saç yıkama treyi, dolap, duş başlığı, raf, manikür ve pedikür kapları sabunlu su ile yıkanmalı/silinmeli belli aralıklarla klorlu ovma ürünüyle temizlenmeli/silinmeli ve durulanarak kurutulmalıdır.

Fırça, tarak, bigudi gibi gereçler üzerlerindeki saçlar toplanır, tozlar ve kirler sıcak sabun/deterjanlı su ile iyice temizlenir. Yalnız su ile yıkama %50 oranında

infeksiyon riskini azaltır, sabunlu su veya deterjanlı su ile yıkanması veya fırçalanması infeksiyon önleme etkinliğini önemli derecede arttırır.

Makaslar ve usturalar yıkandıktan sonra alkolle temizlenebilir. Bu işlemler sterilizasyon ve dezenfeksiyon işleminden önce yapılmalıdır. Birçok bakteri ve virüs için bu işlem yeterlidir.

Dezenfeksiyon işlemi: Virüslerden HIV, hepatit B ve C için piyasada yaygın olarak bulunan %5 sodyum hipoklorid solüsyonundan 9 ölçü suya 1 ölçü çamaşır suyu eklenir, malzeme bu karışımda 20 dakika süre ile bekletilir, çıkarıldıktan hemen sonra bol su ile durulanır ve kurulanır. Dezavantajı, önerilenden yüksek dozda kullanılırsa metal aletlerde paslanma yapabilir. Avantajı, ucuz ve kolay bulunmasıdır. Geniş yüzey ve alan dekontaminasyonunda da sulandırılmış çamaşır suyu silme yöntemiyle kullanılabilir. Sodyum hipoklorid solüsyonu çabuk bozulduğundan her gün taze olarak hazırlanmalıdır. Propil ve izopropil alkol, etil alkol, hidrojen peroksit de dezenfeksiyon etkisine sahiptir. Bu kimyasal maddelerin etkin olmaları, doğru kullanılmalarına bağlıdır. Bu ürünler kısa zamanda bayatlar ve konsantrasyonları bozulur. Kullanım kurallarının okunup iyice anlaşıldıktan sonra önerilen süreler içerisinde kullanılmalıdır. Kullanım kolaylığı ve takip için, hazırlandığı ve dökülmesi gereken tarih etiketlenebilir.

Sterilizasyon işlemi: Deri ve saçlı deri mantarlarının, impetigo, baş biti, bakteri ve virüslerin öldürülmesi demektir. OTOKLAV metal aletlerin, tarakların, plastik gereçlerin sterilizasyonu için en etkin yöntem olmaları bakımından öncelikle tavsiye edilir (aletlerin sıcaklığa dayanıklı olup olmadığı önceden araştırılmalıdır). Otoklav (121°C) buhar ısı ve basınç yaratarak sterilizasyon sağlar, işlem yaklaşık olarak 20 dakika sürer.

Kaynar suda temizlik: Havlular ve örtüler yıkama suyunun sıcaklığının 95°C'ye erişmesi koşulu ile sıcak suda yıkanabilirler.

Kullanılan malzemelerin kaynatılmasında 80°C nemli ısı hemen tüm bakterileri, virüsleri, parazitleri ve mantarları 20 dakikada öldürmektedir. Ucuz, pratik ve ileri teknoloji gerektirmeyen kaynatma, ancak bazı kurallara uyulduğu zaman etkili olabilmekte ve aletlerde yüksek düzey dezenfeksiyon sağlayabilmektedir.

- Daima kapalı bir kaptaki 20 dakika süre ile kaynatılmalıdır.
- Su kaynamaya başlandıktan sonra süre tutulmalıdır.
- Dekontaminasyonu yapılmış malzemeler kaynatma sırasında tamamen suyun içinde batık şekilde olmalıdır.
- Kaynama başladıktan sonra kaba başka malzeme ilave edilmemelidir.

- Kullanım veya depolamadan önce kurutulmalı ve paketlenmeli ya da örtülmemelidir.
- Kaynama işlemi bittikten sonra asla suyun içerisinde malzeme bırakılmamalıdır.

Ultraviyole radyasyon kabini: Bu kabin pek çok salonda kullanılmaktadır. Ancak tüm aletler bu dolaba konulmadan önce iyice dekontaminasyonunun yapılmış olması gerekir. İşlem esnasında dolabın üst kısmındaki civa buharı lambasından yayılan ultraviyole ışınlarının tüm yüzeylere erişebilmesi için aletler ağız açık şekilde konulmalı ve sık sık çevrilmelidir. Aletlerin her yüzüne 20-30 dakika süreyle ultraviyole ışınları değmelidir. Üretici firma tarafından ultraviyole lambası yenisi ile değiştirilmelidir.

CADDE/SOKAK TEMİZLİĞİ ve DEZENFEKSİYONU

İnsanların yaşadığı alanları birleştiren cadde ve sokaklar önemli bağlantı alanlarıdır ve insan sirkülasyonunun en fazla olduğu bu alanlarda halkın huzurunu, sağlığını sağlamak ve korumak, denetlemek görevi belediyelerce sağlanır. Belediyelerin aşağıdaki hizmetleri halka sunabilmesi için öncelikle alt yapı hizmetleri; kanalizasyon, içme suyu, atık su ve diğer şebeke işlerini tamamlamaları daha sonra üst yapı hizmetlerini; yol/tretuar/asfalt/kaldırımların yapılması, oyun alanlarının, park ve bahçelerin, pazar yerlerinin, umumi tuvaletlerin, spor alanlarının, çevre düzenlemelerinin planlanarak halka bu hizmetleri tamamlanmış olarak götürülmesi, bakım-onarım, temizlik, dezenfeksiyon ve ilaçlama işlemlerinin yapılması belediyelerin sorumluluğundadır.

Temizlik programı belediye hizmet alanı içerisinde, harita üzerinde günlük/haftalık/aylık program dahilinde yapılır. Anons, basın, TV, afiş vb. iletişim yolları kullanılarak program hakkında halk bilgilendirilir. Temizlenecek ve yıkanacak alanın lokasyonu, trafiğin kesileceği ve arabaların park etme yasağının olacağı saatler bildirilir. Araba park konusunda polisle işbirliği yapılır. Temizlik programı, çok yoğun günlerde ve hava şartlarına bağlı olarak kar yağışı ve buzlanma olduğunda, mekanik araç arızalarında ertelenebilir, bir süre askıya alınabilir. Temizlik programı uygulaması için ideal saatler gece saatleridir.

Belediyelerin Cadde/Sokak Temizliği ve Dezenfeksiyonu için Yaptıkları Çalışmalar

- Çevre sağlığının bozulmasına neden olan çöplerin derin ve çelikten yapılmış, bir kutu/konteyner içerisinde toplanmaları, çöp atma işlemi esnasında yapılabiliyorsa cam, kağıt, metal, plastik gibi çöplerin kutularında toplanıp ayrıştırılarak ekonomiye kazandırılması ve çöpün hijyenik bir şekilde araçlarla toplanıp, yok edilmesi.

Temizlik ve İlaçlama

- Halka açık alanların, merkezi ve alışveriş yapılan bölgelerin daha sık ve daha fazla günlük/saatlik çöp toplama ve temizlik işlemlerinin plan dahilinde yapılması.
- Süpürme işleminde cadde, sokak, kaldırım ve alışveriş merkezlerinde düz alanların önem ve öncelik sırasına göre belirli bir program dahilinde süpürülmesi.

Süpürme işleminin:

1. Basit sokak süpürgesi,
2. Islak mekanik süpürge aracı,
3. Kaldırım/kaldırım kenarı ve su yolları için el ile kullanılan vakumlu süpürge aracı,
4. Kepçeli mekanik süpürge aracı ile yapılması.

- Hafta içinde yer altı geçitlerinin, metronun ve kuş pisliklerinin olduğu alanların sıcak su ile temizlenmesi, çöplerin her gün alınması.
- Yerleşim/oturma alanlarının belli zamanlarda çöplerin alınması ve temizlenmesi.
- Şehir merkezinde kaldırım ve kaldırım kenarındaki su yollarının her gün süpürülmesi. Alışveriş alanı yolları, ana yol ve diğer alanlardaki çöplerin haftada bir, diğer yollardaki çöplerin iki haftada bir alınması ve süpürülmesi.
- Şehir yerleşiminde çevresel sağlık, hoş görüntülü cadde ve sokaklar sağlamak için toz ve yıkıntıların temizlenmesi.
- Bunların dışında yukarıda bahsedilen alanlarda kirlilik ortaya çıktığı ve talep edildiği anda temizlik yapılabilmesi. Araba kazalarından çıkan parçaların en kısa sürede, mümkünse bir saat içerisinde toplanabilmesi, trafikte yağ/boya gibi maddelerin dökülmesi durumunda oluşabilecek kazaları önlemek için trafiğin kontrollü

olarak verilmesi ve bu alanın derhal temizlenmesi. Kavşaklarda toz oluşması, yoğun yağışta dar yollarda trafiği engelleyici durumda temizlik işlerinin yapılması.

- Loder ekibiyle moloz toplanması, sokağa atılan mobilyaların çöp olarak alınması, gündem dışı çıkan çöplerin toplanması ve gerekenlere ceza yazılması.
- Foseptik çukurlarının vidanjörle boşaltılması, temizliği.
- Kurban kesim yerlerinde poşet dağıtılması, kurban atıklarının çevreye zarar vermeden toplanması ve kesimin neden olduğu kirliliğin seri şekilde temizlenmesi ve ilaçlanması.
- Karasinek, sivrisinek ve larva mücadelesinde üreme bölgelerine doğal denge- nin korunarak hedef dışı canlılara etki etmeyen, doğal zinciri bozmayacak şekilde fiziksel ve biyolojik korunma yöntemleri ile ilaçlamanın yapılması, ayrıca bodrum ve kömürlüklerin ilaçlanması, fare hamam böceği ile haşerelerle mücadele.

- Çirkin görünen işyeri isim levhalarının kaldırılması, gerekli sokak tabelalarının ve uyarıcı tabelaların konulması ve bu tabelaların belediye tarafından, şahsa ait tabelaların ise tabela sahibi tarafından sıcak su ile temizlenmesi.
- Halka açık tuvaletleri belirten tabelaların asılması, tuvalet işlevlerinin tabela ile gösterilmesi, tuvalet temizliğinin ve temizlik yapanların denetlenmesi. Tuvaletlerde suyun akması, sabun bulunması, el kurulama kağıdının bulundurulması. Tuvaletlerde temizlik ve dezenfeksiyon işleminde öncelikle kaba kirlerin deterjan, gerekiyorsa ovucu ürünlerle temizlenip/fırçalanıp klorlu ürünlerle dezenfekte edilmesi. Tuvaletlerin kullanımından sonra su çekilmesi için rezervuarların çalışır halde olmaları, bebek altı değiştirme alanlarının rutin olarak silinmesi ve klorlu ürün ile dezenfekte edilmesi. Tuvalet duvarları, kapıları ve yüzey temizliğinin belli temizlik programında yapılması ve takip edilmesi.

Tuvalet Tabela Sembolleri

- Sakat yardımı
- Sakatlar için kilit
- Araba park alanı
- Gece boyunca açık
- Bebek altı değiştirme, bayan tuvaleti
- Bebek altı değiştirme, erkek tuvaleti

- Köpek ve hayvan pislik/leşlerinin toplanması, hayvanların tuvalet ihtiyacı için belirli kumlu alanların yapılması ve bu alanların belirli bir program dahilinde pisliklerinin alınması ve kumunun değiştirilmesi. Köpek sahibinin köpeğinin pisliklerini toplaması konusunda bilinçlendirilmesi, eldiven ve torbayla köpek pisliğini alarak çöp kutusuna atması, konu ile ilgili yazı/tabela konulması.

- Sokak yiyeceklerinin satışında hijyenik yerlerde, kontrollü, güvenilir, uygun fiyatta satılması için gerekli önlemlerin alınması.

- Evlerden kaynaklanabilecek, sokak ve caddelerde oluşabilecek tüm kirletici faaliyetlere karşı insanları uyarmak ve engellemek için çalışmaların yapılması. Çöp atma yerlerinin yapılması, ikaz yazılarının konulması, çöp kutularının dolduğunda halkın haber verebileceği ve hizmet alabileceği birimlere ulaşmayı kolaylaştıran sistemin kurulması ve halka açık eğitimlerin düzenlenmesi.

Bir belediyenin oturma mekanlarında belirlediği kirletici faaliyetler

Cadde ve yaya yolunu işgal edenler	82
Komşu evine pis su sızıntısı yapan	1
Hortum takarak araç yıkayan	1
Sihhi zabıta yönetmeliğine aykırı davrananlar	8
Şehir dahilinde ahır yapıp hayvan besleyenler	2
Zabıta memurunun görevini zorlaştıranlar	2
Asfalt, parke ve yaya yolunu bozanlar	8
Yasak yerlere toprak ve moloz dökenler	2
İnşaatın etrafına tahta perde çekmeyenler	1
Cadde ve yaya yoluna çöp bırakanlar	10
Çeşitli şekillerde cadde ve yaya yollarını kirletenler	2
Levha yönetmeliğine aykırı davrananlar	3
Meskende kuş besleyen	1
İnşaat malzemesi depo eden	1
Hurda depo eden	2

Yıkama

- Yazın sıcak günlerde tozun bastırılması için yolların arazözle ıslatılması/yıkanması,

- Cadde ve sokakların, çöp toplama kutu/konteyner diplerinin, okul, cami, semt pazarlarının çöpünün belli bir çöp toplama programı dahilinde alınıp bu alanların yıkanması. Çöp konteynerlerinin tamir edilmesi, yenisi ile değiştirilmesi gerekli olduğunda konteynerlerin yıkanıp, ilaçlanması.

- Sokakların program dahilinde tazyikli su ile yıkanması ve gerekiyorsa ilaçlama yapılması. Kir tabakası olan alanların sıcak su ile temizlenmesi.
- Drenaj için mazgalların temizlenmesi, sakız ve otların temizlenmesi.
- Park ve bahçelerin bakımının yapılması.

HAVUZ, KULÜP ve YURTLARDA TEMİZLİK ve DEZENFEKSİYON

Görüşmek, konuşmak, okumak, spor yapmak gibi amaçlarla yalnız üye olanların toplandıkları kulüp veya bir grup insanın oturduğu, yetiştirildiği veya bakıldığı kurumlarda temizlik ve dezenfeksiyon belli kurallar çerçevesinde yapılmalıdır.

HAVUZ DEZENFEKSİYONU

Havuz sularının durağan olmasından dolayı kolaylıkla kirlenebildiği için temizliğine ve dezenfeksiyonuna dikkat edilmeyen havuz sularından birçok infeksiyon hastalığı bulaşır. Göz, kulak, burun, boğaz iltihapları ve uçuk, havuzlardan geçen mikroorganizmalarla bulaşabilir.

Hijyenik olmayan havuz suyu ağız yolu ile alındığında hepatit A, tifo, paratifo, dizanteri gibi bağırsak hastalıklarına ve mantar, impetigo, uyuz gibi deri hastalıklarına yol açar.

Islak ve nemli alan olan havuz çevresinde sağlık sorunlarının önüne geçebilmek için temizlik ve dezenfeksiyon kurallarını uygulamak gerekir.

Havuzda Kişisel Hijyen

- Havuzu kullananların kişisel hijyenleri çok önemlidir. Mayo giyildikten sonra havuza girmeden önce havuz kenarında bulunan duş kabinlerinde sabunla duş alınmalıdır.
- Havuza girerken klorlu su havuzuna ya da klorlu hijyenik paspasa bastıktan sonra havuza girilmelidir.
- Ayak infeksiyonu, deri lezyonu, çıban, göz iltihabı, kulak akıntısı, güneş yanığı, zührevi hastalıkları veya herhangi bir bulaşıcı hastalığı olanlar kendi sağlığı ve toplum sağlığı için havuza girmemelidir.
- Havuz kenarında yiyecek yenilmemeli, sigara içilmemelidir.
- Saçı uzun olanlar bone kullanmalıdır.
- Suya tükürülmemelidir.
- Havuz bölgesine ayakkabı veya dışarıda giyilen terliklerle girilmemesi uygun olur.

- Tesise ait temiz havlular isteğe göre kullanılır, başkalarına ait terlik kullanılmaz.

Havuz Kullanımı Esnasında Temizlik ve Dezenfeksiyon

- Havuz suyu, mikroorganizmaların tahrip edilmesi için klor pompaları ile klorlanır. İdeal klor seviyesi için pH bağlantılı otomatik sistemler kullanılmalıdır. Fazla klor ciltte tahriş ve kızarıklık yapar. Havuz suyu 0.8 mg/L düzeyinde klorlanır, klor seviyesi 0.4 mg/L altına düşürülmez.
- İlk doldurulduğunda ve yoğun kullanımdan sonra havuzun kullanılmadığı ve güneş batımındaki saatlerde şok klorlama yapılmalıdır.
- Havuzda yosun üremesi kontrol edilir. Antiyosun ürünlerle fırçalanır.
- Açık havuzlarda her gün, kapalı havuzlarda gün aşırı en az haftada iki kez olacak şekilde havuz dibi emici süpürge ile dip temizliği yapılır. Havuz duvarındaki lekeler klorlu ürün ya da asit özellikli ürünlerle ovulur. Duvar temizliği iki haftada bir yapılır. Kirlilik durumunda havuzun boşaltılmasıyla birlikte havuz taban ve duvarları temizlenir, dezenfekte edilir.
- Havuz üzerinde biriken kirler bekletilmeden temizlenir. İdeal olan havuz suyunun filtre sistemi ile temizlenmesidir.
- Havuz suyu pH değeri cilt pH'mıza göre ayarlanır. Cilt pH'sı 5.5'tir ve cildin fizyolojik değerinin korunması mikroorganizmalara karşı direnç sağlar. Havuz suyu pH değeri 6-8 arasında olmalıdır.

Havuz Çevresinde Temizlik ve Dezenfeksiyon

- Havuz çevresi her gün yıkanır ve haftada bir gün klorlu su ile fırçalanarak temizlenir.
- Duşlar, tuvaletler, soyunma kabinleri, lavabolar, oturma yerleri, sıralar klorlu su ile yıkanır. Yerleşik kir ve kireç tabakaları için kireç çözen ürünler kullanılır.
- Havuz suyunda ter, saç, kıl, toz, yağ, üre, dışkı, tükürük, vücut kiri, yosun sporları, rüzgar/hava akımıyla gelen ot ve yapraklar, mikroorganizmalar gibi maddelerin partiküllerinden arındırılma işlemi olan flokülasyon ve filtrasyon işlemi yapılır.
- Kokular giderilir ve suyun rengi kontrol edilir. Havuzun en derin yeri berrek şekilde gözükmeli, yağ ve yabancı maddelerin olup olmadığı kontrol edilmiştir. Yağ, sabun ve kozmetik artıklarını temizleyen ürünler kullanılır.
- Havuzlara sürekli olarak temiz ve taze su eklenmelidir. Havuz suyu alttan verilir ve su yüzeyinden taşarak ızgaralardan akması sağlanır. Ölü noktalar harekete geçirilip mikrop ve atıklardan arındırılır. Üç gün içinde havuz suyu tamamen değişmiş olmalıdır.
- Sezonda işletmeye açılmadan, mikroorganizmalar kimyasal ilaçlarla temizlenir, dip süpürgeleri, fırça ile duvar ve yüzey temizliği yapılır.

- Kış döneminde havuz suyuna mutlaka şoklama kloru ve kış bakım ilacı atılır, belirli aralıklarla suyun sirkülasyonu sağlanır, havuz örtüsü kullanılır. Ayrıca kışın kaplama malzemelerinin temizliği, derzler, makine dairesi ve klor tankları, filtreler kontrol edilir.
- Kireç çözme ve kum filtrelerinin dezenfeksiyonu için kireç kalıntılarını çözen ürünler kullanılır.

Tablo 1. Havuz sorunları.		
Sorun	Neden	Çözüm
Bulanık su	pH değeri ve toplam alkalite yüksek Yosunlaşma var Suda çözünebilir organik artıklar mevcut	pH düşürücü kimyasallar kullanmak Yosun öldürücü kimyasallar kullanmak Klor ile havuzu şoklama Alkaliniteyi düşürmek için havuz suyunu kısmen boşaltıp tekrar doldurmak
Suyun köpürmesi	Yüksek dozda yosun öldürücü kullanmak Suda çözünebilir organik birikim	Havuzta taze su eklemek pH kontrolü
Göz yanması ve klor kokusu	pH dengesizliği, fazla klorlama Kloraminler	pH seviyesini ideal seviyesine çekmek
Yosunlaşma	Yetersiz serbest klor bakiyesi	Süper klorlama ile suyu şoklamak pH seviyesini dengelemek Havuz duvarlarını yosun fırçası ile fırçalamak Yosun öldürücü kimyasallar kullanmak Dibe çöken kalıntıları vakum süpürgesi ile temizlemek
Havuz suyunda renklenme	Suda demir ve mangan mevcut (kahverengi) Suda bakır mevcut (yeşil) Yoğunlaşma Toplam alkalite ve pH değerindeki ani düşüşler	pH ayarlanır Demir giderici kimyasallar kullanmak Filtrasyon sistemini 24 saat kesintisiz çalıştırmak, taze su ilavesi ile şok klorlama
Su parlak değil	Filtrasyon zayıf pH yüksek	Filtre kontrol edilir. pH düşürülür
Yüzeyde yosun parçaları	Klor seviyesi düşük Stabilizer fazla	pH ayarlanır Şok klorlama Yosunlar toplanır Ters yıkama yapılır Taze su ilave edilir

Günlük Aktivite/Yaşam Ortamlarında Temizlik

- Temizlik; temiz alandan kirli alana doğru yapılır. Önce görünen kirler temizlenir. Yerdeki ve çalışılan alandaki kaba çöpler alınır. Odanın belli bir bölgesinden başlanarak belli bir düzen içerisinde; kuru alanda bulunan tüm eşyalar; masa, etajer, yatak başucu/ayak ucu, cam önü cam kolları, kapı, kapı kolları, prizlerin temizliğinde Mavi Kova Mavi Bez ile; kovanın içine 1/4 oranında deterjanlı su konularak silinir.

Sarı Kova Sarı Bez ile kovanın içine 1/4 oranında deterjanlı su konulur. Tüm ıslak alanlar; banyo ve duş mekanları, küvetler, armatürler vs. temizlenir.

Kırmızı Kova Kırmızı ve Beyaz Bez ile kovanın içine 1/4 oranında deterjanlı su konulur. Sadece; klozet, pisuvuarlar ve sifon tankı temizlenir. Zemin, ıslak temizlik yöntemi paspasla (mop) silinir. Paspas arabasının mavi kovasına (temizlenecek zeminin konumuna göre) 1/4 oranında deterjanlı su konulur. Kırmızı kova; 1/2 oranında temiz su konur. Presin ağzı, kırmızı kovanın içine bakacak şekilde monte edilir. Islak mop, mop aparatına takılarak önce paspas arabasının kırmızı kovasında yıkanarak preste sıkılır. Kırmızı kovada yıkanmış olan mop, mavi kovadaki deterjanlı suya batırılır, preste sıkılır ve hazır duruma getirilir. Mopla temizlik yapılırken, temizlik yapılacak zeminde göz kararı ile 2 m²'lik kare çizilir. Mopun bir yüzü ile zeminde çizilen kare içinde "S" şeklinde mop sağa sola hareket ettirilerek temizliğe devam edilir. Mopun bir yüzü kirlendiğinde, mop ters çevrilerek ikinci yüzü kirleninceye kadar temizliğe devam edilir (2'şer m²'lik kareler halinde). Kirlenen mop her iki yüzü de kirlendiğinde paspas arabasında yıkanır. Paspas arabasının suyu kirlilik derecesine göre gerektikçe değiştirilir. Kirlenen ıslak ve nemli moplar yıkanmak üzere çamaşırhaneye torbalanarak gönderilir. Temizlik bittiğinde paspas arabası mutlaka boşaltılır, yıkanır/durulur, kurumaya bırakılır. İçindeki kullanılmış/beklemiş deterjanlı su ve durulama suyu asla kullanılmaz. Elektrikli süpürgeye koltuk aparatı ve halı aparatı takılarak oturma grupları ve halı süpürülür.

- Oyun alanlarının hijyenik olması açısından yüzey kaplama malzemesi silinebilir, malzemelerin yıkanabilir olması tercih edilmelidir. Ortak kullanılan oyuncakların plastik olması tercih edilir. Büyük yüzeyi olan oyuncakların su/sabun/ovma maddesi ile temizliği yapıldıktan sonra sulandırılmış çamaşır suyu dezenfeksiyonu sağlanır. Küçük ve yıkanabilir oyuncaklar da gün sonunda su ve sabunla yıkanır, sulandırılmış çamaşır suyunun içerisinde 20 dakika bekletilir, durulur ve kurulur.

- Tuvalet ve banyo klorlu ovma ürünü ve ayrı fırçalarla ovulur. Bol su ile durulur. Tuvalet ve banyoda ıslak alanlarda dezenfeksiyon yapmak için piyasada satılan %5'lik çamaşır suyundan 9 ölçü su içine 1 ölçü çamaşır suyu konularak sulandırıldıktan sonra kullanılır.

- Sabun ve kağıt havlu bulundurulur.
- Su kesilmemelidir. Tuvalet rezervuar ve musluklar çalışır halde olmalıdır.

- Çalışan eldiven kullanır. Temizlik işi bittiğinde, kullandığı malzemeyi yıkayarak temizler ve temizlik odasına bırakır ve ellerini yıkar. Bez ve paspaslar torbalanır, çamaşırhaneye götürülür, burada da malzemeler kirlilik derecesi ve kullanıldıkları alanlara göre sınıflandırılarak yıkanır.

Mutfak

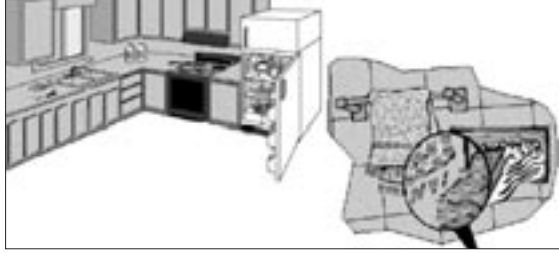
Temizlik için kullanılan bulaşık süngeri/bezi, musluklar, kesme tahtaları ve buzdolabı sapları en kirli ve mikroorganizma üreyen yerlerdir. Burada ortak noktada, bu alanda nem + ısı + çok sık el temasının olması, mikroorganizmalar açısından riskli hale gelmesidir. Bu yüzden besin hazırlama ve sunma süreci önem kazanır.

- Çalışan hizmet vermeden önce ve verdikten sonra, ellerin her alanına ulaşılacak şekilde “hijyenik el yıkama yöntemi” ile ellerini yıkar. Gıda hazırlanması ve temizlik esnasında eldiven kullanabilir.

- Mutfak günde en az bir kez temizlenir. Yer, tavan, duvarlar; düz, sert, bakımı kolay yüzey/malzemedir. Alanda paspasla ıslak temizlik yapılır.

- İş bitiminde bulaşık süngeri/bezi, kesme tahtalarının dekontaminasyonu su/sabun ve klorlu ürünlerle yapılır, kurumaları sağlanır.

- Duvarda asılı olan alet, malzeme altları/aralıkları belirli sürelerle temizlenir. Çalışma tezgahı da düz, dayanıklı silinebilir özelliklere sahip olmalıdır. Hasarlı yüzeyler tamir edilir. Servis sonrası yüzeyler silinir, yıkanır.

- Işık ve havalandırma uygun olmalıdır.

- Buzdolabı temizliği uygun aralıklarla yapılır ve ısı kontrol edilip istenen ısıda soğutup/soğutmadığı gözlenir.

- Gıdalar güvenli depolama, hazırlama, sunum ve servis sırasında her türlü kirlilikten korunmalı, depolanma ve bir yerden bir yere nakilleri esnasında hijyen kurallarına uyulmalıdır.

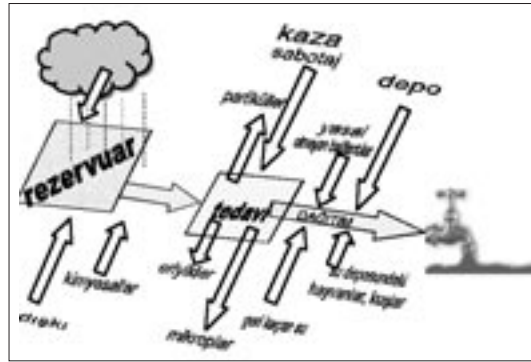

- Tehlike potansiyelindeki gıdalar, hazırlık aşamasında +4 ile +60°C arasında iki saatten daha fazla tutulmamalıdır. Soğutulmuş gıda maddeleri +4°C altında, sıcak tüketilecek gıdalar +65°C üzerinde muhafaza edilmelidir.

- Mutfak aletleri kolay temizlenebilir olmalıdır. Mutfak aletleri; kurşun, bakır, çinko gibi maddelerden yapılmış olmamalıdır. Alü-

minyum, dökme demir, kalaylanmış bakır, cam, porselen, paslanmaz çelik, kaliteli plastikten yapılmış mutfak aletleri kullanılabilir.

- Uygun temizlik maddesi; bulaşık deterjanı, sabun, klorlu ürünlerle temizlik ve dezenfeksiyon yapılır.
- Bulaşık yıkama makinesinin kendini temizlemesi için belli aralıklarla boş olarak çalıştırılması gerekir. Makede kullanılan bulaşık temizleme deterjanı ve makedeki suyun ısısının yüksek olması (60-82°C ve üzerinde olması) birçok bakteri ve virüsün ortadan kalkmasını sağlar.
- Gıdaların saklanması ve hazırlanmasında gerekli hijyen ve kurallara her zaman uyulmalı ve kontrolü yetkililerce yapılmalıdır.

- Su şebekesinden binaya giren suyun depolandığı alan, depo içinin temizliği ve dezenfeksiyonu rutin plan dahilinde yapılmalıdır. Depolara bakım yapılmadığında; kirliliğin olması, mikroorganizmaların bulunması, kireç/pas varlığı, kedi/fare/böcek gibi canlıların depoda bulunması sağlığı tehdit eder.

- Temizlik ve dezenfeksiyonu yapacak olan kurumdan randevu alındıktan sonra depodaki mevcut su tüketilir. Gelen ekip tarafından suyun pH değeri kontrol edilir. Ekipman hazırlığı ve ışıklandırması yapılan su deposu basınç yapan kompresörle, duvar kirleri indirilip her türlü tortu dip temizliği ile tahliye edilir. Daha sonra tekrar duvar ve taban temizliği, arındırılması, ön dezenfeksiyonu yapılır ve durulama işlemi tamamlanır. Depoya su alımı ile birlikte SODYUM HİPOKLORİD ile ikinci kez dezenfeksiyon işlemi yapılarak fiziksel temizlik ve kimyasal dezenfeksiyon işlemleri tamamlanmış olur. Tekrar KLOR ve pH kontrolü yapılarak güvenle kullanıma sunulur.

KAYNAKLAR

1. Güler Ç, Çobanoğlu Z. Kamuya Açık Yer ve Kuruluşlar, T.C Sağlık Bakanlığı, Çevre Sağlığı Temel Kaynak Dizisi No: 22.
2. Henderson S. Temel Kuaförlük Bilimi, Milli Eğitim Basımevi. 2. baskı. İstanbul, 2000.
3. Taşyaran MA. Sağlık kuruluşları dışında sterilizasyon ve dezenfeksiyon. 2. Sterilizasyon Dezenfeksiyon Hastane İnfeksiyonları Kongre Kitabı. Samsun: SİMAD Yayınları, 2000.
4. www.havuz-kimyasallari.com
5. www.teknikilaclama.com